

ТАНЦОВАТА КАРИКАТУРА И НЕЙНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Силвина Владимирова Владова

Югозападен университет „Неофит Рилски“, Факултет по изкуствата,
катедра „Хореография“, главен асистент д-р

Резюме: *В настоящата статия ще бъде направен опит да се представят възможности за използването на карикатурата като метод за създаване на хореография. Предлаганият текст анализира художествената карикатура и начините, по които тя провокира създаването на сюжетен танц или танцов етюд. Ще се представят възможните похвати за разработването на танцов етюд със съответната танцова лексика, стилови и художествени похвати. Ще се потърси и открие как художествената карикатура допринася за развитието на танцовата форма. Проучванията са базирани въз основа на учебния процес със студенти към Югозападен университет „Неофит Рилски“ в катедра „Хореография“ специалност „Съвременна хореография“. А резултатите показват, че карикатурата като художествено изразяване не само обогатява танцовата форма, но и предизвиква ползотворна активност от страна на студентите, което води до нови интерпретации и дълбочина на възприемане. Търси се пресечна точка и емоционална съвместимост в изразността на танца и карикатурата, което само по себе си води до друг тип актуалност и нови перспективи в използването на танца като средство за социална свързаност, емоционално изразяване и танцова терапия, където карикатурният елемент може да осигури достъпен начин за преодоляване на психологически бариери.*

Ключови думи: *карикатура, танцов етюд, хореография, сюжет*

CARICATURE AS A METHOD OF CREATING CHOREOGRAPHY

Silvina Vladimirova Vladova

Southwest University "Neofit Rilski", Faculty of Arts,
Department of Choreography, Chief Assistant PhD

Abstract: *In this paper an attempt will be made to present the possibilities of using caricature as a method of creating choreography. The proposed paper analyses the artistic caricature and how it provokes the creation of a narrative dance or dance étude. It will present possible techniques for developing a dance étude with appropriate dance vocabulary, stylistic and artistic devices. How to caricature art contributes to the development of the dance form will be sought and highlighted. The research is based on the study process with students at Southwest University "Neofit Rilski" in the Department of Choreography,*

majoring in Contemporary Choreography. And the results show that caricature as an artistic expression not only enriches the dance form but also provokes fruitful activity on the part of students, leading to new interpretations and depth of perception. An intersection and emotional compatibility are sought in the expression of dance and caricature, which in itself leads to another type of relevance and new perspectives in the use of dance as a vehicle for social connectivity, emotional expression and dance therapy, where the caricature element can provide an accessible way to overcome psychological barriers.

Keywords: *caricature, dance study, choreography, story*

В динамично развиващия се свят на сценичните изкуства, карикатурата играе важна роля за оформянето на обществените нагласи и представи за танца. Тя не само, че служи като средство за забавление и хумор, но и е инструмент за социална критика, която обогатява артистичния израз. Изследванията показват, че карикатурата в танца може да обоснове определени характеристики или поведение чрез използването на преувеличение и стил (National et al., 2023). Основният проблем на това проучване е как карикатурата преобразява танцовата практика и как тя въздейства върху зрителското възприемане на изпълненията. Чрез задълбочено проучване на естетическите и стилистични техники, характерни за карикатурната форма и приложението ѝ под фирмата на танцов етюд, настоящото изследване има за цел да анализира стилите елементи и художествени техники, които определят навлизането на карикатурата в танцовото изкуство и да посочи конкретни практически насоки за хореографи и изследователи, интересувани се от влиянието на карикатурата в танца. Още повече като се има предвид, че „в процеса на разгръщане на танца действат и фактори, които развиват, променят и понякога разпадат посочени устойчиви рамки“ (Гаров, Г., 2022:28). Най-честите интерпретации в проучената литература показват, че използването на карикатурата в танца е възможност да се изрази едновременно хумористично и критично отношение чрез преувеличаване и стилизация на хора или събития. Именно в тази перспектива не само ще демонстрира потенциала на танцовото изкуство за социална трансформация, но и ще подчертае важноста на карикатурата като един от многото начини за артикулиране на сложни социални взаимодействия и лични преживявания. Това е и възможност за създаване на сюжетен танц.

Проектирането на рисунката от карикатурата в танцови движения може да се разглежда като многослоен и завладяващ процес, съчетаващ елементи на забава, критика и социално наблюдение. От древни времена, когато танцът е служил не само за развлечение, но и като форма за изразяване на социални коментари, та чак до съвременните интерпретации, изкуството на танца е изправено пред редица въпроси относно идентичността, културата и политиката. В този контекст, трябва да отбележим, че „танцът винаги е присъствал в човешкия бит - като връзка с божествата в древните мистерии, но и като възможност за забавление“ (Йорданова, Дж., 2019:655). Едва когато танцът се отделя от ритуала, той може да участва в светски събития. Излъчваща забавление и хумор, карикатурата в танца също така повдига важни теми, свързани с

стереотипите и социалните скандали, като приканва зрителите да преосмислят обществените норми и представи за красота и естетика.

Много хореографи и танцьори използват „окарикуриряването“, за да провокират реакция у аудиторията, често предизвиквайки дискусии относно утвърдени стереотипи и различия. Употребата на хумор за социална критика и взаимодействието между танц и театър, както и начините, по които карикатурните движения поставят акцент върху конфликта се повлияват от културния контекст при възприемането на карикатурата в танца. Липсата на интегрирани изследвания, които да свързват карикатурата в танца с по-широки социокултурни парадигми, също оставя пространство за нови изследвания, нови подходи и методологии в използването на карикатурата.

През 18-ти и 19-ти век, посредством карикатурите се създават комични и критични образи на обществени фигури и събития, като танцьорите често бивали представяни в хумористични или преувеличени пози, подчертаващи техните особености и лични стилове, с което карикатурата се превръща във все по-популярно изразно средство от новите медии и печатната индустрия за увеличаване на визуалните изображения (National et al., 2023). През 20-ти век, танцовата карикатура се развива и в контекста на модерния балет и авангардния театър, където танцьорите често стават обект на пародии и ирония (W. Streif et al., 2010). Важни фигури като Лорин Мацукое адаптират карикатурните елементи, за да коментират социалните отношения и идентичност в танцовото изкуство (R. Poolman et al., 2007). В този контекст, чрез инструментът на карикатурата се позволява на артистите да разширят границите на класическото представление, съчетавайки критика и забава (Tommaso Salvini et al., 2021). В днешно време, танцовите карикатури продължават да намират отражение в новите медийни платформи, където танцьорите и хореографите се изразяват през социалните мрежи, придавайки на карикатурата нови и динамични аспекти (ScholarWorks, S., & Tomé, L., 2019). Така, карикатурата в танцовото изкуство не само проследява историите на отделни танцьори, но и служи като средство за осъществяването на социална критика и размисъл върху съвременността (Tomé, L., 2018).

Въпросът за карикатурата в изкуството на танца предлага разнообразни перспективи, свързани както с представата за телесността, така и с комичния и критичен нюанс, който този художествен израз носи. Възприемането на тялото в танца често е идеализирано, но карикатурата нарушава този мит, представяйки хиперболизирани и комични форми, които подчертават несъвършенствата на физическото битие. Трябва да отбележим, че съществуват и значителни исторически корени на карикатурата в танцовото изкуство, което показва как различни стилове и форми на представление включват карикатурни елементи. Изследвания, проведени от (National et al., 2023) и (W. Streif et al., 2010), показват, че танцът като карикатурно изразяване е присъствал в многобройни културни контексти, от комедийните театрални представления до популярната култура. Значимостта на традиционната музикално-танцова култура се откроява най-напред при нейното описване и изследване по научен

път. Паралелно с това възниква и въпросът за нейното популяризиране чрез сценично представяне (Гаров, Г., 2018). Тази сплав на танца и карикатурата не само задоволява естетическата жажда, но и конструира социални коментари. Посредством осъществяването и адаптация на карикатурни техники в съвременния танц може да се демонстрират начините, по които хореографите използват елементи на ирония и пародия, за да предизвикат различни реакции в публиката (R. Poolman et al., 2007; Tommaso Salvini et al., 2021). Тази уникална симбиоза между танца и карикатурата не само разширява границите на представянето, но и поражда нови разбирания за идентичност и социална принадлежност.

Карикатурата в танца е средство за разкриване на взаимовръзките както в исторически план, така и в съвременното танцово изкуство. Карикатурата в танца показва съжителство между изкуството на хумора и критиката, като рисува по-широка картинка на социалните и културни транзакции и предоставя критични платформи за размисъл върху обществени норми, социална идентичност и стереотипи. Наблюдаваните стилове и представления подчертават важността на контекста, в който те се изпълняват, и как зрителите ги възприемат. Поради, което е изключително важно при разработването на хореографията, тя да се представи по запомнящ се начин, доколкото „хореографията винаги е интересна за децата, когато ясно характеризира персонажите и техните взаимоотношения“ (Йорданова, Дж., 2021:376), при това - независимо от възрастовата група на зрителите. Интегрирайки карикатурни подходи, танцьорите и хореографите трябва да се дистанцират от традиционната представа за танца, за да позволят нови интерпретации. Подобно на хумора и иронията, карикатурата не само коментира, но и провокира реакция, като подлага на съмнение предразсъдъците и стереотипите, които често доминират в обществото.

Нерядко хореографите използват карикатурните елементи, за да подчертаят различията в пола, социалния статус и идентичността. Поради тази причина карикатурата трябва да се разглежда едновременно като мощен и гъвкав инструмент, който да разшири разбирането за междуличностните и социални динамики в контекста на съвременната културна сцена. Освен това чрез построяването на карикатурния танц се създава възможност за преувеличена игра от страна на танцьорите и актьорите.

Изследователският проблем засяга начините, по които карикатурата преобразява традиционните изразни средства в танца и как тези нововъзникващи техники влияят на зрителското възприятие. Основната цел в методологията е да се приложат методи, които ще позволят систематичен анализ на стилистичните и художествени техники, възникнали при приложението на карикатурата, разиграна чрез танцов етюд.

Поредица от проучени изследвания подчертават, че „танцовата карикатура“ се разглежда като своеобразен вид театрално изкуство, в което са комбинирани поредица от движения и мимики, с цел да бъде пресъздаден комичния ефект на карикатурата. В резултат на авторовите наблюдения върху възможностите за използването на карикатурата като средство за създаването на танцов етюд, се подпомага развитието на студентите при разбирането им как да изграждат танцови спектакли.

Карикатурата като важен инструмент за изразяване, предлага нови рамки, в които танцовото изкуство може да бъде разбрано, а именно през призмата на социалното взаимодействие и културната идентичност, добавяйки разнообразие към хореографските техники и сценичните представления (Smith ScholarWorks et al., 2019; L. Tomé, 2018; B. Fay, 2013). Важно е да се подчертае, че карикатурата притежава потенциал да обогати съвременната танцова практика (Erica Levin, 2013; Euclid Collaboration Y. Mellier et al., 2024). Въздействието на карикатурния елемент провокира нови възможности за артистична практика, които да изведат танцовото изкуство на ново ниво на обществено осъзнаване и критично осмисляне. Получените резултатите от използването на карикатурата в танцовото изкуство могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Възможност за разработване на нови рамки за разбирането на танцовото изкуство;
- Разширяване и обогатяване на съвременната танцова техника;
- Провокиране на размисли, свързани с особеностите на социалната идентичност;
- Използване на социалната функция на карикатурния танц;
- Подчертаване на социалните стереотипи от страна на изпълнителите;
- Възможност за допълнително преувеличаване и преекспониране на движенията с цел активиране на хумора;
- Използване на карикатурата в танца едновременно в двете измерения на хумора и критиката.

Заклучение

Концепцията за карикатурата в изкуството на танца разкрива съществуващите дълбоки взаимовръзки между художествения израз, социалната критика и естетическата иновация. Поради, което карикатурата се разглежда като важен елемент от танцовото изкуство, който предизвиква утвърдените представи за красота и форма, а също така служи като средство за социален диалог и провокация при различната интерпретация на танцовия етюд. Използването на карикатурата като елемент в танцовото изкуство не само може да обогати танцовите форми, но и да променя начина, по който зрителите интерпретират и възприемат спектаклите, а това създава нови взаимоотношения между танцьори и публика. От работата със студентите, авторът достига до изводите, че карикатурата ефективно демонстрира парадоксите на времето, привличайки вниманието към стереотипните представи, които доминират в съвременната културна среда. Разкриват се нови перспективи за хореографи и изследователи относно начините, по които карикатурните форми могат да се интегрират в изпълненията и да служат за разширяване на рамките на изразяване (R. Poolman et al., 2007). В свои бъдещи изследвания ще бъде обърнато допълнително внимание върху

въздействието на новите медии върху карикатурните танци и влиянието на процеса на дигитализация в танцовия контекст.

Използвана литература

1. Гаров, Г., (2018). Хореографски структури и фолклорен танц (Някои аспекти в творчеството на фолклорните ансамбли), достъпна на <https://ejournal.vfu.bg/pdfs/horeografiqgeorgi.pdf>
2. Гаров, Г., (2022) 27-38 „Архитектонични и процесуални структури в хорото“. – В: сборник с доклади „Хорото, което ни свързва“, стр. 27-38, изд. „М-Прес“ ООД, гр. Севлиево, ISBN 978-619-7524-21-5
3. Йорданова, Дж. (2019). Класически екзерсис и замявки в художествената гимнастика. Съпоставки. Отличителни белези. – В: Multidisciplinary journal of science, Education and art, стр. 655-662 ISSN 1313 – 5236,
4. Йорданова, Дж., (2021). Балет за деца по приказки за животни. – В: сборник с доклади от VII Младежка научна конференция, Институт за изследване на изкуствата, БАН, стр. 373-381, ISSN: 1313-7379
5. Euclid Collaboration Y. Mellier, Abdurro'uf, J. A. A. Barroso, A. Ach'ucarro, J. Adamek, R. Adam, G. E. Addison, et al. (2024). "Euclid. I. Overview of the Euclid mission", достъпна на <https://www.semanticscholar.org/paper/e3e133f6894cf03514a3e626545fbfd46491503e>
6. Fay, B. (2013). What is Drawing - A Continuous Incompleteness. Достъпна на <https://www.semanticscholar.org/paper/c1756aaae47e29599e6950e243dddd83a731e08e>
7. Levin, E. (2013). Toward a Social Cinema Revisited. *Millennium Film Journal*, 30. Достъпна на <https://www.semanticscholar.org/paper/08aacb22e993003df7a29b82e330579e6b795b9b>
8. National O., Policymakers' Interpretations, Henna, Group 1 R. and F., Resource of U. M. Hunsberger 3 L., Department, University Skövde, Sweden, International 2 C., Foundation Breedenbroek, Netherlands, & Public 3 S. (2023). Mapping barriers and facilitators to healthcare provider payment reform. *The European Journal of Public Health*, 33, available at <https://www.semanticscholar.org/paper/9fea9afa814914930903b4e3f802b07e8269b9d0>.
9. Poolman, P., L. Keijser, M. C. de Waal Malefijt, L. Blankevoort, F. Farrokhyar, M. Bhandari, On behalf of the Dutch Orthopedic Association Scie (2007). "Reviewer agreement in scoring 419 abstracts for scientific orthopedics meetings". 78. pp. 278-284. <https://www.semanticscholar.org/paper/62a344de62aefd8cc3c3f4b9eb17488378de3ba5>

10. Salvini, T., Bern, S., Tosetto, C., & Ristori, A. (2021). Archivi. La rovina come pretesto,
 достъпна на
<https://www.semanticscholar.org/paper/2c09f7858434f6dd23e294a9f5e401c73efc4391>
11. ScholarWorks, S., & Tomé, L. (2019). Masthead Logo. Достъпна на
<https://www.semanticscholar.org/paper/37c8352f956e1a4cf288fd5d774e87d36540b2d5>
12. Tomé, L. (2018). The Racial Other's Dancing Body in El milagro de anaquillé (1927):
 Avant-Garde Ballet and Ethnography of Afro-Cuban Performance. *Cuban Studies*, 46, 185
 - 227.
<https://www.semanticscholar.org/paper/0ea63d46af22b8e4666fee506ad5b463e52f3323>
13. W. Streif, Olivieri Martin, Weickardt Stefan, Eberl Wolfgang, K. Ralf, on behalf of the
 Thromkid Study Group of the GTH (2010). "Testing for inherited platelet defects in
 clinical laboratories in Germany, Austria, and Switzerland. Results of a survey carried out
 by the Permanent Paediatric Group of the German Thrombosis and Haemostasis Research
 Society (GTH)". 21, pp. 470-478.
<https://www.semanticscholar.org/paper/da80677530a1c7fb1d87ce1a96e3082c5bcd5a2f>